

ПРИМАРИЈУС ДР ВОЈА ТОДОРОВИЋ – ДОАЈЕН СМЕДЕРЕВСКЕ ХИРУРГИЈЕ

Мила Тодоровић-Тирнанић¹, Славица Мишић²

¹Институт за нуклеарну медицину КЦС Београд

²Подружница Српског лекарског друштва, Смедерево

Рођен је у Скопљу, 6. марта 1922. г. од мајке Зоре из Камника (Словенија, у близини Љубљане) која је, после само 18 месеци од порођаја умрла од галопирајуће туберкулозе, и оца Здравка, Србина из Бјељине, који је по службеној дужности (као виши чиновник Народне банке Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, а од 1934. год. и један од 12 директора Народне банке Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца) повремено бивао у Љубљани, где је и упознао своју супругу Зору.

До пете године о њему се старала очева сестра, потом се његов отац поново жени Олгом из Ваљева, која му је подарила најпре пет година млађег брата, а затим и дванаест година млађу сестру.

Како је његов отац (Здравко Тодоровић) по службеној дужности често мењао место боравка, са њим се селила и породица, тако да се млади Воја Тодоровић школовао у четири града. Прва два разреда основне школе завршио је у Скопљу (1928–1930), а трећи и четврти разред у Основној школи „Краља Петра“ у Београду (1930–1932). У „Првој мушкој гимназији“ на Дорћолу у Београду завршава прва два разреда. Пола трећег разреда гимназије учи у Вршцу, да би остатак завршио у Државној реалној гимназији у Петровграду (данашњем Зрењанину) 1940. године.

Медицински факултет у Београду уписује 1940. Због рата (априла 1941. године) прекида студије. Током рата борави у Ваљеву, где је његов отац добио последњи премештај.

Воја Тодоровић је био смирен, ненаметљив, увек радо виђен у друштву. Од младости га је красила изузетна педантерија, за разлику од млађег брата, који му је био сушта супротност. То се огледало од уредности писаћег стола и личних ствари, до одевања и понашања. У току окупације у Ваљеву упознаје Милеву, своју будућу супругу (венчали су се 1948. год.), са којом после рата наставља студије у Београду.

Учествује у Народно–ослободилачком рату и ослобођењу Београда. Приликом напредовања Друге Пролетерске бригаде, којој је припадао, од Ваљева ка Београду, бива рањен у врат недалеко од Уба (између Ваљева и Београда). Завијеног врата и под високом температуром, учествује у ослобађању Београда. Његова помајка Олга, која је кренула из Ваљева, због порушеног моста преко Колубаре бива принуђена да пешачи 30 км како би га после дужег времена пронашла и видела у Београду.

После ослобођења Београда као санитетлија (због одслушане прве године медицине) бива са бројним вршњацима, студентима, омладином, упућен на Сремски фронт. Учествовао је у извлачењу рањеника и погинулих са минских поља, и пуким случајем остаје жив. Његов најбољи друг из Ваљева био је уз њега у моменту када је раскомадан и издахнуо. По завршетку битке на Сремском фронту враћен је у Београд.

Будући да као санитетлија није имао замену, није демобилисан 1944. (истовремено са другим саборцима), већ знатно касније, тек – 8. септембра 1946. године. Тада наставља студије на Медицинском факултету у Београду, што није било једноставно после пет година паузе, испуњене ратним дешавањима, губитком најбољих другова и пријатеља. Током студија оболео је од маларије, које је било у Београду после рата. Ипак, Медицински факултет у Београду завршава на време, 14. јула 1951, са средњом оценом 8,6.

По планској расподели кадрова, 1951. године, са супругом Милевом, одлази у Врање, где обавља стаж и добија специјализацију из опште хирургије, коју завршава са одличним успехом 1956. на Медицинском факултету у Београду. Током боравка у Врању добија две ћерке: Јасминку (1953) и Милу (1954). По потреби службе, од марта 1956. године ради у Босилеграду, где врши дужност управника Дома народног здравља и шефа хируршког одељења.

Хируршки одсек Болнице у Смедереву са петнаест болесничких кревета је оформљен 1934. године, а хируршко одељење је почело са радом тек после пресељења у нову зграду, 1938. године. Прво велико име у историји хирургије у Смедереву је др Миливоје Димитријевић, оснивач смедеревске хирургије. Пуковник у пензији, др Миливоје Димитријевић, хирург, примаријус и први професор ратне хирургије Медицинског факултета у Скопљу, носилац Албанске споменице, утемељивач је смедеревске хирургије и почасни грађанин града Смедерева од 1982. године. Он је 1934. године прво основао хируршки одсек са 15 кревета, а 1938. године, пошто је Смедерево добило нову болницу, прво хируршко одељење са 60 постеља.

Др Војислав Тодоровић долази на хируршко одељење Болнице Смедерево септембра 1957. године. После укидања планске расподеле кадрова, он и супруга су настојали да нађу запослење ближе Ваљеву, будући да су им породице тамо живеле. То им полази за руком 6. септембра 1957, када се у Смедереву појавила потреба за хирургом и специја-

листом за интерне болести. Како је супруга Милева била специјалиста интерне медицине, а он хирург, бивају примљени и почињу са радом у Смедереву, где Милева ради до смрти (1980) а он до пензионисања 1985.

Неколико година је био једини хирург у Смедеревском срезу, коме је гравитирало и становништво Ковина и околине, затим Смедеревске Паланке и Велике Плана. Слободног времена готово да и није имао. Неретко би се дешавало да усред ноћи санитарским возилом одлази нечујно из куће, оперише, врати се кући а да укућани и не примете да је он одлазио и враћао се, да би ујутру поново ишао на посао као да је спавао целе ноћи. Исто је важило за суботе, недеље, дане празника.

У то доба нису постојали специјалисти урологије и ортопедије у Смедеревском срезу, па су на хируршком одељењу лечени и ортопедски и уролошки болесници, а рађена је и целокупна трауматологија. Намештајући бројне преломе костију болесника под пољским (теренским) рентген апаратом без икакве заштите (које у то време није било) добио је тешко оштећење коштане сржи, остеомијелофиброзу.

Непрекидно је радио на даљем усавршавању. Код куће је често читао стручну литературу и књиге на немачком, француском и енглеском језику из области хирургије.

Од 1958. до одласка у пензију 1985. године био је начелник хируршког одељења Медицинског центра у Смедереву. Биран је у неколико наврата за председника Управног одбора, као и за члана Савета Медицинског центра „Миливоје Стојковић – Мића“ у Смедереву.

Радио је на едукацији колега. Специјализацију из опште хирургије завршило је једанаест лекара који су код њега обављали специјалистички стаж. Преко 30 лекара је обавило стаж из опште хирургије, током специјализација за друге хируршке гране. Велики број лекара на специјализацији из других области медицине је стаж из области хирургије обављало на хируршком одељењу у Смедереву. У току неколико година постојања усмереног образовања у гимназији „Јован Јанићијевић“ у Смедереву, био је задужен за испитивање полазника смера медицинских техничара из предмета хирургија.

Звање примаријуса добија 1970. године.

Говорио је француски, немачки и енглески језик. Своје радове је излагао на састанцима хируршке секције Српског лекарског друштва. Иако је увек давао предност свакодневном раду и пракси, којој је као успешан хирург са великим бројем извршених операција био потпуно посвећен, ипак је написао двадесетак *in extenso* радова. Објављивао је радове у Српском Архиву, *Acta Chirurgica*, *Acta Medica Medianae*. Наслови неких од публикованих радова су: *Поводом случаја отворене повреде срца; Убодне ране срца на нашем материјалу; Индиректна повреда потковичастог бубрега; Наша искуства у оперативном лечењу обољења штитасте жлезде; Случај миосаркома јејунума; Лиен мобиле; Улкусна болест у дијабетичара; Кривуља оптерећења гликозом после парцијал-*

не ресекције желуца; Хипертиреоза у нашој амбулантној служби; Крварења из горњих партија дигестивног тракта као терапијски проблем; Критичка процена ресекције желуца по Моуниан-Руссинели-ју; Гастродуоденални улкус оперативно лечен у току последњих 10 година на хируршком одељењу Медицинског центра у Смедереву, итд.

Добио је бројне награде за свој дугогодишњи пожртвован рад: Орден рада са сребрним венцем (1974), Плакету хируршке секције Српског лекарског друштва (1980), Повељу „Миливоје Стојковић – Мића“ (1983), Повељу СИЗ-а здравствене заштите Смедерева (1983), Октобарску награду Смедерева (1984), Златник града Смедерева и Октобарску награду Смедерева (1993. године).

Био је члан Српског лекарског друштва (СЛД), Подружнице у Смедереву; активан члан хируршке секције СЛД у Београду; члан планинарског савеза „Медицинар“.

Аматерски се читавог свог живота бавио фотографијом. Многе фотографије које је он урадио имају квалитет уметничке фотографије, али се није учлањивао у удружења тог типа. Знао је добро да скија и да вози сличуге (са елементима уметничког клизања). Одувек се интересовао за поезију и знао је бројне песме на нашем и страним језицима напамет. Умео је лепо да пева, што је ретко показивао, најчешће у кругу породице.

Показивао је велико интересовање за технику и апарате. Био је у стању сам да поправи мање кварове на аутомобилу, на електричним уређајима у кући, итд.

Интересовао се за географију и радовао се путовањима током годишњих одмора, које је до детаља планирао унапред. Својим малим „Фићом“ и минијатурним шатором, са супругом Милевом и ћерком Милом (после смрти старије ћерке Јасминке 1962. године) прокрстарио је шездесетих година цело Јадранско приморје, Југославију, Аустрију, Швајцарску, Италију, Француску...

Увек се трудио да никога не деранжира, па се до дубоке старости током пензионерских дана, и поред поремећаја стабилности, трудио да све своје потребе и ствари сам сређује и одржава педантно као и раније. Умео је да каже: „Кукавица умире свакога дана, а храбар човек само једном“. Доживео је да види одрастање своје унуке Милице у сопственој кући, њено дипломирање на Медицинском факултету у Београду, запослење у центру у коме је и он радио, и њену удају.

Преминуо је два месеца пре свог 90. рођендана, 1. јануара 2012. године. До последњих дана је имао обичај да ћерки Мили отпева пред крај дана песму: „За сваку добру реч што рећи си ми знала, за сваки осмех благ, од свег ти срца хвала...“.

СПИСАК ПУБЛИКОВАНИХ РАДОВА (за које је он за живота могао да да податке ћерки Мили):

1. Vojislav Todorović, Petar Andrejić, Mileva Todorović. Gastroduodenalni ulkus operativno lečen u toku poslednjih 10 godina na hirurškom odeljenju Medicinskog centra Smederevo. Acta Medica Medianae (god. X) 1971, No 2: 9 (VII internistički dani u Subotici 1968. g.).
2. Mileva Todorović, Vojislav Todorović. Ulkusna bolest u dijabetičara. Zbornik radova „Dani preventivne medicine“ u Nišu 1970: 116.
3. Vojislav Todorović, Mileva Todorović. Naša iskustva u operativnom lečenju oboljenja štitaste žlezde. Zbornik radova II Jugoslovenskog simpozijuma o štitastoj žlezdi, Zlatibor 1971: 314.
4. Mileva Todorović, Vojislav Todorović. Hipertireoza u našoj ambulatnoj službi. Zbornik radova II Jugoslovenskog simpozijuma o štitastoj žlezdi, Zlatibor 1971: 105.
5. Vojislav Todorović, Mileva Todorović, Miodrag Vasić. Krivulja opterećenja glikozom posle parcijalne resekcije želuca. U: Aktuelni problemi iz endokrinologije. Galenika 1972: 77 (Zbornik radova sa svečane sednice povodom desetogodišnjice osnivanja Endokrinološke sekcije SLD-a.).
6. Vojislav Todorović. Povodom slučaja otvorene povrede srca.
7. Vojislav Todorović. Ubodne rane srca na našem materijalu.
8. Vojislav Todorović. Indirektna povreda potkovičastog bubrega.
9. Vojislav Todorović. Slučaj miosarkoma jejunuma.
10. Vojislav Todorović. Lien mobile. Srpski Arhiv 1969; 97 (11): 1233-1234.
11. Vojislav Todorović. Krvarenja iz gornjih partija digestivnog trakta kao terapijski problem.
12. Vojislav Todorović. Kritička procena resekcije želuca po Moynihan-Puccinelli-ju.